

IDENTIFIKÁCIA A ANALÝZA INFORMAČNÝCH A VZDELÁVACÍCH POTRIEB RODIČOV DETÍ SO SLUCHOVÝM POSTIHNUTÍM VZDELÁVANÝCH V INTEGROVANÝCH PODMIENKACH

Andrea Surová, Darina Tarcsiová

Abstrakt

Príspevok analyzuje výsledky dotazníkovej akcie medzi rodičmi detí so sluchovým postihnutím v bežných vzdelávacích podmienkach. Zameral sa na identifikáciu oblastí informovanosti týchto rodičov – oblasť sociálnu, vzdelávaciu a zdravotnú. Výsledky môžu slúžiť ako podklad pre realizáciu vzdelávacích aktivít pre rodičov týchto detí a taktiež poskytujú informácie o ich potrebách a zároveň poukazujú na súčasnú situáciu v danej oblasti.

Kľúčové slová

Rodina, dieťa, sluchové postihnutie, integrácia, informácie.

Resume

The article analyzes the results of the questionnaire actions between parents of children with hearing impaired in the integration schools. Focused on identifying areas of awareness of parents – an area of social, educational and health care. The results may serve as a basis for the implementation of educational activities for parents of these children and also provide information about their needs and points to the current situation in the area.

Rodina s dieťaťom s rozličným druhom zdravotného postihnutia prechádza viacerými fázami, ktoré sú podrobne analyzované v našej aj zahraničnej literatúre (napr. Hengeller, S. W. – Watson, S. M. – Whelan, J. P. – Malone, CH. M. 1990, Koester, L. S. – Meadow – Orlans, K. P. 1990, Prevendárová, J. 1998, Kročánová, L. 1999, Leonhardt, A. 2000, Tarcsiová, D.- Hovorková, S. 2002). Napriek skutočnosti, že môžeme v týchto rodinách sledovať množstvo spoločných problémov, vzhľadom na dôsledky každého druhu postihnutia môžeme hovoriť aj o určitých špecifikách. Väčšina rodín, ktorým sa narodí dieťa s postihnutím s danou alternatívou nepočíta a rodičia, ani rodina ako celok, nie sú na danú skutočnosť pripravení. Rodičia preto potrebujú informácie z rozličných oblastí, ktoré súvisia s danou problematikou a na základe relevantných informácií by sa mali v súvislosti so svojim dieťaťom rozhodovať.

Podobná situácia je aj u rodičov detí so sluchovým postihnutím (ďalej len SP), kde závažným problémom je komunikačná a následne informačná bariéra (Schmidtová, M. 2001, Tarciová, D. – Hovorková, S. 2002, Tarciová, 2005). Z vyššie spomenutých informácií vyplýva, že preto, aby sa rodičia dokázali v každej etape života svojho dieťaťa, ako ich zákonní zástupcovia, zodpovedne rozhodovať mali by im byť dostupné rozličné možnosti získavania informácií a to z oblastí, ktoré sú pre nich najviac potrebné. V predloženom príspevku predkladáme výsledky výskumného sledovania a následnej analýzy dotazníkov realizovaných u rodičov detí vzdelávaných v integrovaných podmienkach. Výsledky by mali poslúžiť ako báza pre rozličné organizácie, na vytvorenie a realizovanie možností vzdelávania rodičov týchto detí.

Cieľ výskumu

Zistiť, aká je informovanosť rodičov detí so SP, ktoré sú vzdelávané v integrovaných podmienkach.

Výskumné otázky

1. Aká je úroveň informovanosti rodičov detí so SP v rozličných oblastiach, týkajúcich sa straty sluchu a osôb so sluchovým postihnutím?
2. Aké informácie rodičom chýbajú?
3. Aké sú najčastejšie zdroje odkiaľ rodičia získavajú informácie?
4. Aký je záujem rodičov o vzdelávanie v danej oblasti?

Metóda výskumu

Metódou výskumu bol nami konštruovaný dotazník, ktorý pozostával z troch častí:

1. časť – faktografické údaje,
2. časť – tvorilo ju 42 výrokov, ktoré sa hodnotili Likertovou škálou (úplne súhlasím, súhlasím, čiastočne súhlasím, čiastočne nesúhlasím, nesúhlasím, úplne nesúhlasím).

Výroky boli zamerané na nasledovné oblasti:

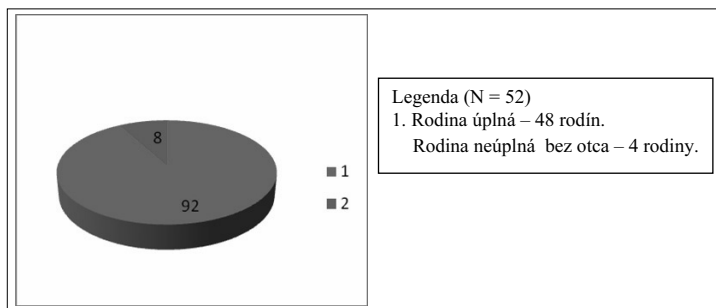
- Zdroje informovanosti rodičov.
- Informovanosť rodičov v jednotlivých oblastiach.
- Integrácia.
- Vzdelávacie aktivity pre rodičov detí so SP.
- Čo rodičom chýba.
- Poradenská intervencia v rodine.

3. časť – otvorené otázky, v ktorých sme chceli získať bližšie informácie o zdroji informovanosti rodičov teda, v ktorej oblasti sú najhoršie informovaní a kto by mal podľa nich organizovať vzdelávacie aktivity.

Metodika výskumu a výskumná vzorka

Dotazníky boli distribuované na ŽŠ na Slovensku, v ktorých sú integrovaní žiaci so sluchovým poschnutím. Vychádzali sme z údajov Ústavu informácií a prognóz v Bratislave k 15. 9. 2008, pričom sme realizovali zámerný výber. Rozposlaných bolo 134 dotazníkov na 116 škôl, vo februári 2009. Návratnosť bola 56 dotazníkov (42 %), z nich tri sme vyradili pretože neboli vyplnené (pri dvoch rodičia odmietli spoluprácu a pri treťom matka tvrdila, že dotazníku nerozumela). Vzorku tvorili v 48 prípadoch (92 %) úplné rodiny, v 4 prípadoch to boli rodiny neúplné – bez otca (8 %), v jednom prípade na túto otázku respondent/ka neodpovedala.

Graf 1: Charakteristika rodiny (úplnosť, neúplnosť)

Z 53 dotazníkov, ktoré sme zaradili do výskumu 36 bolo vyplnených matkou, 3 vyplnené otcom a spoločne dotazník vyplnilo 14 rodičov.

Vek rodičov:

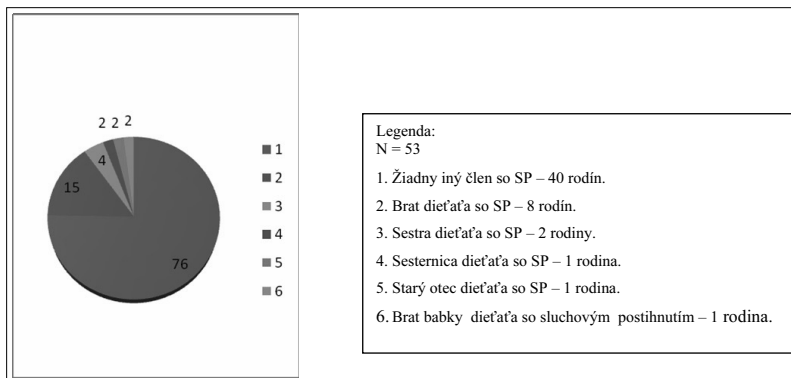
Vek matiek (n = 53) sa pohyboval od 28 rokov po 56, priemerný vek bol 38 rokov, pričom najviac, 27 matiek (52 %) bolo vo vekovom rozmedzí 35–41 rokov.

Vek otcov (n = 49) sa pohyboval od 30 rokov po 53 rokov, priemerný vek bol 41 rokov, podobne ako u matiek najviac otcov (42 %) bolo vo vekovom rozmedzí 35–41 rokov.

Tabuľka 1: Vzdelanie rodičov

Ukončené vzdelanie	Otec n = 49	Matka n = 53
Základná škola	8 (16 %)	9 (17 %)
Stredná škola bez maturity	22 (45 %)	18 (34 %)
Stredná škola s maturitou	12 (25 %)	21 (40 %)
Vysoká škola	7 (14 %)	5 (9 %)

Nazdávali sme sa, že aj počet detí v rodine môže ovplyvniť nami sledované okolnosti, preto sme sledovali aj túto skutočnosť. V rodinách mali 1–7 detí, pričom najviac rodín malo 2 deti (19 rodín, tj. 36%), na druhom mieste boli rodiny s tromi deťmi (14 rodín 26,5%), najmenej rodín bolo s jedným dieťaťom (5 rodín, tj. 9,5%). V našej vzorke 53 rodín bolo 40 rodín, ktoré nemali v príbuzenstve žiadneho ďalšieho člena, ktorý by mal poruchu sluchu, v 13 rodinách sa okrem nami sledovaného dieťaťa so SP vyskytoval aj ďalší člen s týmto problémom (bližšie informácie poskytne graf č.2).

Graf 2: Príbuzný so SP (v %)

Z pohľadu výchovy a skúsenosti s výchovou je dôležité poradenie narodenia dieťaťa, v našom prípade najviac detí (21, tj. 41 %) bolo narodených ako druhé v poradí, 19 detí (36,5 %) bolo narodených ako prvé v poradí. Tieto výsledky, samozrejme úzko súvisia s počtom detí v rodine (viď vyššie).

Čas, kedy došlo k odhaleniu poruchy sluchu, bol v širokom časovom rozmedzí – od niekoľkých dní po narodení dieťaťa, až po deviaty rok života

dieťaťa, najčastejšie až v 48 % prípadoch, to bolo vo veku od 1–3 rokov. Rozličné bolo aj etiologické pozadie straty sluchu žiakov, ktorí boli integrované na základných školách.

Výsledky výskumu a ich interpretácia

1. oblasť: Zdroje informovanosti rodičov

Tab. 2: Výroky zamerané na hodnotenie jednotlivých skupín odborníkov

Číslo výroku a jeho znenie:	Priemer	Stupnica
3. Lekár mi poskytuje dostatočné množstvo informácií o vývine môjho dieťaťa.	2,49 = 3	častočne súhlasím
5. Prevažnú časť informácií o sluchovo postihnutých som získal/a od lekára.	2,81 = 3	častočne súhlasím
20. Odborníci mi poskytujú dostatočné množstvo informácií o vývine môjho dieťaťa.	2,64 = 3	častočne súhlasím
34. Odborníkmi mi boli poskytnuté adekvátne informácie.	2,79 = 3	častočne súhlasím
37. Špeciálny pedagóg mi poskytuje dostatočné množstvo informácií o vývine môjho dieťaťa.	2,22 = 2	súhlasím
42. Logopéd mi poskytuje dostatočné množstvo informácií o vývine môjho dieťaťa.	2,98 = 3	častočne súhlasím
39. Psychológ mi poskytuje dostatočné množstvo informácií o vývine môjho dieťaťa.	2,83 = 3	častočne súhlasím

Z vyššie uvedeného vyplýva, že rodičia čiastočne súhlasia a čiastočne nesúhlasia s tým, že im boli odborníkmi poskytnuté dostatočné informácie. Toto tvrdenie je možné analyzovať z rozličných pohľadov:

- sú čiastočne spokojní s tým, ako ich odborníci informujú, ale pravdepodobne nie všetci odborníci, resp. nie som všetkými skupinami odborníkov sú rovnako spokojní,
- nevedia presne, aké informácie im môžu odborníci poskytnúť a preto nevedia presne ani ohodnotiť danú situáciu a preto zvolili (zlatú strednú cestu) z ponúknutých odpovedí,
- môžu im byť poskytované informácie dostatočne, ale nemusia byť poskytované primeraným spôsobom, preto im rodičia neporozumeli.

Rodičia súhlasia s tým, že najviac informácií im spomedzi odborníkov poskytol špeciálny pedagóg (hodnotenie súhlasím) je tomu pravdepodobne

tak aj preto, že v podmienkach integrovaného vzdelávania sa s nim najviac stretávajú. Psychológ a logopéd v hodnotení skončili až v stupnici čiastočne súhlasím a čiastočne nesúhlasím, môže tomu tak byť taktiež z rozličných dôvodov. Rovnaké hodnotenie dosiahli aj odborníci z oblasti zdravotníctva. Nazdávame sa, že aj v tento krát sa nám potvrdilo, že v oblasti informovanosti, vzťahov medzi odborníkmi a rodičmi môžeme sledovať medzery, ktoré je potrebné prekonávať.

Tab. 3: Výroky zamerané na získavanie informácií z médií

Číslo výroku a jeho znenie:	Priemer	Stupnica
9. Množstvo hodnotných informácií som získal/a z médií	3,37 = 3	čiastočne súhlasím
18. Prevažnú časť informácií som získal/a z médií	3,55 = 4	nesúhlasím
33. Množstvo hodnotných informácií som získal/a prostredníctvom internetu.	3,64 = 4	nesúhlasím

Žijeme v dobe, kde je možné získavať informácie aj prostredníctvom iných zdrojov, pričom média (vrátane internetu) majú nezastupiteľné miesto. Predpokladali sme, že aj rodičia detí so SP, budú touto formou získavať informácie z nami sledovanej oblasti. Opak je však pravdou. Rodičia nesúhlasia s tým, že by bol pre nich internet zdrojom hodnotných informácií a podobne výsledky sme získali, keď sme sa pýtali na ostatné média. Získané výsledky si vysvetľujeme nasledovne:

1. Rodičia nemajú k dispozícii internet.
2. Rodičia nedôverujú informáciám, ktoré sú poskytované médiami a internetom.
3. Internet a ďalšie média neposkytujú dostatok relevantných informácií.
4. Rodičia si nedokážu sami vyhľadať potrebné informácie.

Tab. 4: Výroky zamerané na získavanie informácií od rodičov detí so SP

Číslo výroku a jeho znenie:	Priemer	Stupnica
12. Prevažnú časť informácií som získal/a od rodičov detí so SP.	3,38 = 3	čiastočne súhlasím
29. Množstvo hodnotných informácií mi poskytli rodičia detí so SP.	3,32 = 3	čiastočne súhlasím

V našej práci sa zaoberáme rodinami s deťmi so SP. Rodičia často krát vo svojom okolí nemajú žiadne osoby so SP, ktoré by im mohli poskytnúť

potrebné informácie. Zároveň nevieme, ako často navštevujú centrum špeciálno-pedagogického poradenstva, kde by pravdepodobne mali mať možnosť stretávať sa aj s inými rodičmi. Podobná situácia je aj v prostredí školy a to najmä z toho dôvodu, že v školách bežného typu je väčšinou integrované len jedno dieťa so SP. Výsledky nášho výskumu potvrdzujú, že rodičia čiastočne súhlasia, čiastočne nesúhlasia s tým, že by im hodnotné informácie poskytli práve rodičia detí/žiakov so SP, pravdepodobne táto situácia vyplýva aj z toho, že v našich podmienkach nepracujú svojpomocné skupiny rodičov detí/žiakov so SP, ani v podmienkach škôl pre SP a už vôbec nie v podmienkach integrovaného vzdelávania.

Tab. 5: Výrok zameraný na získavanie informácií od organizácií SP

Číslo výroku a jeho znenie:	Priemer	Stupnica
41. Množstvo hodnotných informácií som získal/a z organizácií pre sluchovo postihnutých.	3,90 = 4	nesúhlasím

Rodičia detí v našej výskumnej vzorke nesúhlasia v výrokom, že im hodnotné informácie poskytujú organizácie sluchovo postihnutých. Mohli by sme si to vysvetliť aj tým, že počujúci rodičia často vôbec neprichádzajú do kontaktu s nepočujúcimi osobami a možno práve preto nevyužívajú služby jednotlivých organizácií. Práve na základe odpovedí rodičov sa nám naskytla otázka, či si organizácie pre sluchovo postihnutých plnia svoje úlohy? Či rodičia, ktorí majú dieťa v integrovanom prostredí vedia o týchto organizáciách (napriek tomu, že majú svoje stránky na internete), aké služby im môžu poskytnúť a či vôbec reflektujú potreby tejto skupiny rodičov a ich detí.

2. oblasť: Informovanosť rodičov v jednotlivých oblastiach

Tab. 6: Výroky zamerané na oblasť kompenzačných pomôcok

Číslo výroku a jeho znenie:	Priemer	Stupnica
1. Som dostatočne informovaná/ný o dostupných kompenzačných pomôckach pre sluchovo postihnutých.	2,59 = 3	čiastočne súhlasím
8. Moje dieťa má adekvátne kompenzačné pomôcky.	2,73 = 3	čiastočne súhlasím

V našom výskume sa rodičia vyjadrili, že čiastočne súhlasia, čiastočne nesúhlasia s tým, že by boli dostatočne informovaní o dostupných kompenzačných pomôckach. Rovnako čiastočne súhlasia, čiastočne nesúhlasia s tým, že ich dieťa má adekvátne kompenzačné pomôcky. Podľa nášho názoru dokážu rodičia zhodnotiť vhodnosť/nevhodnosť kompenzačnej pomôcky na základe reakcií dieťaťa, ale v úzkej spolupráci odborníkmi z danej oblasti. Je preto nevyhnutná spolupráca rodičov s multidisciplinárnym tímom, v ktorom by boli aj zástupcovia organizácií, ktoré vyrábajú, distribuujú a opravujú kompenzačné pomôcky, čo pravdepodobne nie je vždy zabezpečené. Nevyhnutnou požiadavkou je, aby to bolo v úzkej spolupráci s Úradom práce sociálnych vecí a rodiny, ktorí im by im mali vedieť poradiť aj v oblasti získavania príspevkov na pridelenie pomôcok.

Tab. 7: Výroky zamerané na oblasť podpory zo strany štátu

Číslo výroku a jeho znenie:	Priemer	Stupnica
22. Mám dostatočné informácie o podpore sluchovo postihnutých zo strany štátu.	3,83 = 4	nesúhlasim
31. Som dostatočne informovaný/ná o možnostiach podpory rodín s dieťaťom so SP v sociálnej oblasti.	3,98 = 4	nesúhlasim

Vo výrokoch, ktoré sa zaoberali podporou rodín a detí so SP zo strany štátu rodičia zhodne odpovedali, že nie sú dostatočne informovaní o podpore samotných rodín, resp. detí a osôb so SP. Z vyššie spomenutého vyplýva, v tomto prípade ide o absenciu práce štátnych inštitúcií v oblasti Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny. Taktiež sa môžeme nazdávať, že rodičia predpokladajú, že podpora rodín, osôb so SP je omnoho rozsiahlejšia (resp. mala by byť rozsiahlejšia) a preto v rámci výroku vybrali danú odpoveď.

Tab. 8: Výroky zamerané na poznatky o integrovanom vzdelávaní

Číslo výroku a jeho znenie:	Priemer	Stupnica
32. Som dostatočne informovaný/ná o možnostiach podpory integrovaného vzdelávania (asistent učiteľa, modifikácia obsahu, metodický pokyn pre klasifikáciu a hodnotenie, individuálny vzdelávací program).	3,09 = 3	častočne súhlasim
15. O integrovanom vzdelávaní som dostatočne informovaný/ná.	2,79 = 3	častočne súhlasim

Napriek skutočnosti, že všetci rodičia majú svoje deti v integrovanom prostredí, z ich odpovedí vyplýva, že majú o ňom a jeho legislatívnej podpore

pravdepodobne málo informácií. Nesledovali sme, ktoré informácie im chýbajú, resp. ktorými informáciami disponujú. Pre úspešné začlenenie detí do toho vzdelávacieho prostredia by mali vedieť, že existuje právo (nárok) na asistenta učiteľa, na modifikáciu vzdelávacieho obsahu, individuálny vzdelávací plán, ktorý vypracúva škola v spolupráci so centrom špeciálno-pedagogického poradenstva, pričom zákonný zástupca má právo sa s týmto programom oboznámiť. Rovnako je modifikované hodnotenie jeho výsledkov a klasifikácia. Tieto všetky poznatky by mal rodič mať predtým, ako sa rozhodne svoje dieťa integrovať do školy bežného typu.

3. oblasť: Integrácia samotná

Tab. 9: Výroky zamerané na rozhodnutie o integrácii

Číslo výroku a jeho znenie:	Priemer	Stupnica
2. Pri zaškolení dieťaťa v integrovaných podmienkach moje rozhodnutie ovplyvnilo odporúčanie odborníkov.	2,13 = 2	súhlasím
35. Moje dieťa má v integrovanom prostredí vytvorené podmienky rešpektujúce jeho sluchové postihnutie.	2,27 = 2	súhlasím
38. Poznám ďalšie možnosti vzdelávania môjho dieťaťa po ukončení ZŠ.	3,46 = 3	nesúhlasím

U počujúcich rodičov detí so SP sa v mnohých prípadoch predpokladá, že by chceli, aby bolo ich dieťa vzdelávané v integrovaných podmienkach. Ako hlavný dôvod sa často uvádza snaha komunikovať hovoreným jazykom, snaha aby deti ostali v rodinnom prostredí a neprišli do styku so špecifickými komunikačnými formami, mali možnosť nadobudnúť rovnaké úroveň vzdelania ako ich intaktní rovesníci. V našom prípade rodičov pri rozhodnutí integrovať svoje dieťa, ovplyvnilo odporúčanie odborníkov, je možné predpokladať na základe vyššie uvádzaných výsledkov, že išlo najmä o odborníkov z oblasti školstva, konkrétne o špeciálneho pedagóga. Rodičia rovnako súhlasia, že ich dieťa má v integrovanom prostredí vytvorené podmienky, ktoré rešpektujú jeho sluchové postihnutie, aj keď ako sme uviedli vyššie, majú určité rezervy v poznatkoch o tom, čo všetko by malo mať dieťa v týchto podmienkach zabezpečené. Výrok číslo 38 nám poskytol zaujímavú informáciu. Rodičia nemajú informácie o ďalších možnostiach vzdelávania ich dieťaťa po ukončení základnej školy, znamená to, že nevedia, aká je ich perspektíva. Túto odpoveď by bolo potrebné analyzovať na základe viacerých kritérií (postupový ročník

dieťaťa, výsledky v škole...). Nazdávame sa, že rodičia týchto detí by sa mali v dostatočnom časovom predstihu zaoberať možnosťami ďalšieho vzdelávania pre svoje dieťaťa a hľadať možnosti, ktoré by boli preňho optimálne. Je to, podľa nás, pre rodičov je ďalšia problémová situácia, ktorú sa snažia často riešiť až v situácií, keď je to nevyhnutné.

4. oblasť: Vzdelávacie aktivity pre rodičov detí so SP

Tab. 10: Výroky zamerané na preferované formy vzdelávania pre rodičov

Číslo výroku a jeho znenie:	Priemer	Stupnica
7. Preferujem vzdelávanie prostredníctvom krátkodobých kurzov (2 až 3dňových).	3,33 = 3	častočne súhlasím
10. Preferujem vzdelávanie pre celú rodinu (rodičia, dieťa so SP, súrodeneц).	2,48 = 3	častočne súhlasím
14. Preferujem vzdelávanie prostredníctvom dlhodobějších kurzov (maximálne 5 dňových).	3,25 = 3	častočne súhlasím
17. Preferujem priame vzdelávanie s odborníkmi.	2,09 = 2	súhlasím
19. Preferujem vzdelávanie pre oboch rodičov.	2,3 = 2	súhlasím
24. Preferujem školenie počas vikendu.	3,27 = 3	častočne súhlasím
26. Preferujem vzdelávanie prostredníctvom internetu	3,12 = 3	častočne súhlasím
30. Preferujem vzdelávanie len pre jedného rodiča.	3,90 = 4	nesúhlasím
40. Preferujem vzdelávanie prostredníctvom jednorazových prednášok.	3,34 = 3	častočne súhlasím

Z vyššie uvedených odpovedí nie je možné jednoznačne povedať, aké formy vzdelávacích aktivít rodičia uprednostňujú. Nazdávame sa, že pre zodpovedanie tejto otázky sú potrebné aj ďalšie výskumné sledovania. Odpovede na výroky sú totiž nejednoznačné a vo viacerých prípadoch odpovede čiastočne súhlasím, čiastočne nesúhlasím mohli byť vybrané aj z dôvodu, že respondenti nemajú jasnú predstavu o možnostiach vzdelávania. Zo získaných výsledkov vyplýva, že rodičia preferujú vzdelávanie, ktoré je realizované odborníkmi, nepotvrdil sa náš predpoklad, že budú mať záujem o aktivity realizované prostredníctvom samotných osôb so SP, resp. prostredníctvom rodičom detí so SP. Taktiež z výsledkov vyplýva, že respondenti uprednostňujú vzdelávanie pre obidvoch rodičov nie len pre jedného z nich.

Tab. 11: Výroky zamerané na možnosti vzdelávania pre rodičov SP detí

Číslo výroku a jeho znenie:	Priemer	Stupnica
6. Na Slovensku sú k dispozícii rozličné možnosti vzdelávania rodičov detí so SP.	3,47 = 3	častočne súhlasím,
11. Boli mi ponúknuté rozličné vzdelávacie aktivity pre rodičov detí so SP (kurzy, školenia, semináre).	4,07 = 4	nesúhlasím
27. Som pravidelným účastníkom vzdelávacích aktivít pre rodičov detí so SP.	4,05 = 4	nesúhlasím

Rodičia čiastočne súhlasia, čiastočne nesúhlasia s tým, že by boli na Slovensku k dispozícii rozličné možnosti vzdelávania rodičov detí so SP, nesúhlasia ale s výrokom, že by im boli ponúknuté rozličné vzdelávacie aktivity a že by sa na nich pravidelne zúčastňovali. Výsledky poukazujú na chýbajúce aktivity v danej oblasti. Rodičia vnímajú negatívne kvantitu ponúkaných možností, aj keď môžeme namietť, že v niektorých prípadoch rodičia pravdepodobne nemajú dostatok informácií o realizovaných aktivitách, z dôvodu ich slabej propagácie širokej verejnosti, resp. ich propagácie len v podmienkach špeciálnych škôl pre žiakov so SP.

Tab. 12: Výroky zamerané na financovanie vzdelávania

Číslo výroku a jeho znenie:	Priemer	Stupnica
21. Som ochotný/ná si za vzdelávanie zaplatiť.	3,51 = 4	nesúhlasím
28. Mám záujem sa naučiť špecifické formy komunikácie sluchovo postihnutých.	2,96 = 3	častočne súhlasím

Pre potencionálnych organizátorov vzdelávacích aktivít je dôležité vedieť, do akej miery sú rodičia ochotní na daných aktivitách byť finančne zaangażovaní. Z našich výsledkov vyplýva, že rodičia, nie sú ochotní si za vzdelávacie aktivity platiť, čo pravdepodobne vyplýva aj zo skutočností, že narodenie dieťaťa so SP je pre rodiny finančnou záťažou a práve z toho dôvodu by sa na vzdelávacích aktivitách, podľa ich názoru, nemali finančne podieľať. Čiastočne súhlasia, čiastočne nesúhlasia s tým, že majú záujem sa naučiť špecifické formy komunikácie sluchovo postihnutých. Podľa nášho názoru takto rodičia odpovedali najmä z toho dôvodu, že nepoznajú komunikačné formy prostredníctvom ktorých sa osoby so SP dorozumievajú. Na druhej strane pravdepodobne očakávajú, že ich dieťa sa naučí komunikovať hovoreným jazykom, čo je aj jedným z cieľov vzdelávania v integrovaných podmienkach. Podľa rodičov detí so SP, nie sú na Slovensku realizované vzdelávacie aktivity

na ktorých by sa pravidelne zúčastňovali a takéto možnosti im neboli ani ponúknuté.

Tab. 13: Výroky zamerané na to aké oblasti u rodičov absentujú

Číslo výroku a jeho znenie:	Priemer	Stupnica
4. Potrebujem viac informácií z oblasti vzdelávania.	2,32 = 2	súhlasím
13. Potrebujem viac informácií zo sociálnej oblasti.	2,11 = 2	súhlasím
16. Potrebujem viac informácií z oblasti kompenzačných pomôcok.	2,13 = 2	súhlasím
23. Potrebujem viac informácií z oblasti komunikácie sluchovo postihnutých.	2,71 = 3	častočne súhlasím

Rodičia potvrdzujú, že im najviac chýbajú informácie zo sociálnej oblasti, informácie z oblasti kompenzačných pomôcok a vzdelávania, čo by sme mohli vysvetliť tým, že rodičom nie sú poskytnuté informácie o tom, kam sa majú obrátiť a na čo všetko majú nárok.

Počujúci rodičia nepočujúcich detí čiastočne súhlasia, čiastočne nesúhlasia s tým, že by potrebovali viac informácií z oblasti komunikácie sluchovo postihnutých. Táto oblasť, aj napriek sluchovému postihnutiu dieťaťa, kde primárnym problémom je osvojenie si jazyka a komunikácia je podľa rodičov menej problémová. Môže to byť spôsobené viacerými okolnosťami, ale nazdávame sa, že táto oblasť si vyžaduje ďalšie výskumné sledovania.

Tab. 14: Výroky zamerané na poradenskú intervenciu v rodine

Číslo výroku a jeho znenie:	Priemer	Stupnica
25. Moje dieťa pravidelne navštevuje logopedickú poradňu.	3,05 = 3	častočne súhlasím
36. Moje dieťa pravidelne navštevuje centrum špeciálnopedagogického poradenstva.	2,61 = 3	častočne súhlasím

Našu výskumnú vzorku tvorili rodičia, ktorí čiastočne súhlasia, čiastočne nesúhlasia s tým, že ich dieťa pravidelne navštevuje logopedickú poradňu a centrum špeciálno-pedagogického poradenstva, pričom sme bližšie pojem pravidelne nedefinovali. Z pohľadu špeciálnej pedagogiky môže ísť o kontaktovanie sa s odborníkom jedenkrát týždenne, ale aj oveľa zriedkavejšie. Týždenný kontakt je samozrejme náročný aj pre organizáciu života v domácnosti, pretože si vyžaduje pravidelné plánovanie týchto aktivít. Dôležitú úlohu zohráva skutočnosť, kde rodina býva a ako ďaleko sa nachádzajú poradenské

zariadenia. Na druhej strane, možno rodičia, majú pocit, že ich dieťa by malo navštevovať príslušné zariadenia oveľa častejšie, možno aj niekoľkokrát týždenne. Z pohľadu dostupnosti týchto služieb a počtu pracovníkov, ktorí tieto služby zabezpečujú to nie je vždy možné. Z reálnej praxe vieme, že často krát sa dieťa k odborníkovi nedostane ani jeden krát za mesiac.

Odpovede na výskumné otázky

1. Aká je úroveň informovanosti rodičov žiakovi so SP v rozličných oblastiach?

Výsledky nám jednoznačne ukazujú, že informovanosť rodičov detí so SP vo vyššie uvedených oblastiach je nízka. Rodičia majú určité informácie, ale tie, podľa ich názoru nie sú vo viacerých oblastiach postačujúce

2. Aké informácie rodičom chýbajú?

Rodičom v našej výskumnej vzorke chýbajú informácie zo sociálnej oblasti, na druhom mieste je oblasť kompenzačných pomôcok a na treťom mieste informácie z oblasti vzdelávania. Rodičia čiastočne súhlasili, čiastočne nesúhlasili s tým, že sú dostatočne informovaní o integrovanom vzdelávaní a možnostiach podpory integrovaného vzdelávania. V troch prípadoch (8 %) sa rodičia vyjadrili, že im chýbajú informácie, ktoré sa týkajú vzdelávania samotných rodičov. Zvyšné štyri miesta obsadila oblasť pracovných príležitostí pre žiakovi so SP, (jeden rodič – 2,5 %), taktiež jeden rodič (2,5 %) by potreboval viac informácií zo špeciálnej pedagogiky ako vedného odboru. Oblasť výchovy žiakov so SP tiež označil jeden rodič (2,5 %). V jednom prípade (2,5 %) sa rodič vyjadril, že si vie všetky potrebné informácie zistiť sám.

3. Aké sú najčastejšie zdroje odkiaľ rodičia získavajú informácie?

Rodičia pri získavaní informácií využívajú rôzne zdroje. Najčastejším z nich sú práve inštitúcie so svojimi odborníkmi. Najviac informácií získavajú od odborníkov z oblasti školstva a medicíny. Takáto odpoveď sa vyskytla v 62 prípadoch (76 %). Medzi odborníkmi má jednoznačné prvenstvo špeciálny pedagóg. Rodičia sa vyjadrili, že súhlasia s tým, že práve špeciálny pedagóg im spomedzi odborníkov poskytol najviac informácií. V desiatich prípadoch (12 %) sú ako zdroj informácií uvádzaní rodičia žiakov so SP. Média a internet boli zastúpené v siedmich prípadoch (9 %). V dvoch prípadoch (2 %) je ako zdroj informácií uvádzaná vlastná skúsenosť rodičov, ktorú získali na základe

vzdelávania na strednej škole a na základe exkurzií do zariadení pre žiakovi so SP, len v jednom prípade to bola odborná literatúra.

4. Aký je záujem rodičov o vzdelávanie v danej oblasti?

Rodičia majú, podľa ich názoru, záujem o vzdelávacie aktivity, tie však nie sú dostatočné, prípadne o takýchto aktivitách vôbec nevedia. Ak by však boli realizované preferujú aktivity, v ktorých sú zaangažovaní obidvaja rodičia. Neboli by však ochotní sa na nich finančne podieľať. Vzdelávacie aktivity by mali byť organizované inštitúciami so svojimi odborníkmi. Takáto odpoveď sa vyskytla v 28 prípadoch (68 %), len v štyroch prípadoch (10 %) sa rodičia vyjadrili, že vzdelávacie aktivity by mali byť organizované organizáciami pre sluchovo postihnutých. Samotní rodičia ako organizátori vzdelávacích aktivít sa vyskytli v dvoch prípadoch (5 %). Zaujímavé je, že počujúci rodičia žiakov so SP sa len v jednom prípade (2,5 %) vyjadrili, že by mali vzdelávacie aktivity realizovať samotní sluchovo postihnutí.

Získané výsledky nám poskytujú informácie, ktoré v podmienkach Slovenskej republiky neboli k dispozícii, spolu s výsledkami od rodičov, ktorých deti sú vzdelávané v podmienkach špeciálnych škôl môžu vytvoriť bázu, na základe ktorej by bolo možné vytvoriť a realizovať systém vzdelávania, ktorý by uspokojoval ich potreby.

Zoznam bibliografických odkazov

- HENGELLER, S. W., WATSON, S. M., WHELAN, J. P., MALONE, CH. M. 1990. The Adaptation of Hearing Parents of Hearing-Impaired Youths. *American Annals of the Deaf*. 135, č. 3, s. 211-216.
- KOESTER, L. S., MEADOW-ORLANDS, K. P. 1990. Parenting a deaf child: Stress, strength and Support. In Moores, D. F., Meadow - Orlands, K. P. /Eds/: *Educational and Developmental aspects of deafness*. Wahington, Gallaudet University Press. s. 230-319.
- KROČANOVÁ, L. 1999. Psychická záťaž v rodinách so sluchovo postihnutým dieťaťom. In *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 34, č. 3, s. 245-249.
- LEONHARDT, A. 2000. Spoločné vzdelávanie žiakov počujúcich a sluchovo postihnutých. Diskusia o integrácii v Nemeckej spolkovej republike. In *Efeta - otvor sa, ročenka*. Bratislava: PdF UK, s. 160-169.
- NOVOSAD, L. 2000. *Základy špeciálneho poradenstva*. Praha: Portál. 159 s. ISBN 80-7367-174-3.

- POŽÁR, L. 1997. Niektoré psychologické aspekty integrácie detí a mládež s poruchami zraku. In Efeta – otvor sa, roč. 7, č. 3, s. 2–4. ISSN 1335-1397.
- PREVENDÁROVÁ, J. 1998. Rodina s postihnutým dieťaťom. Psychoprof.
- SCHMIDTOVÁ, M. 2001. Pohľad na súčasné vzdelávanie sluchovo postihnutých detí a náčrt koncepcie integrovaného vzdelávania. In Lehocká, M., Matuška, O. Zborník Školská integrácia sluchovo postihnutých detí a mládeže. Lučenec: Britisch Council, s. 65–70.
- SUROVÁ, A. 2009 Identifikácia, analýza, deskripcia informačných a vzdelávacích potrieb rodičov detí so sluchovým postihnutím vzdelávaných v integrovaných podmienkach. Bratislava: PdF UK.
- TARCSIOVÁ, D., HOVORKOVÁ, S. 2002. Máme dieťa so SP, ... čo ďalej? Bratislava: Effeta. 118 s. ISBN 80-968584-5-9.
- Zákon č. 29/1984 Zb. Zákon o systave základných a stredných škôl (školský zákon).

Prispevok je súčasťou grantovej úlohy KEGA č. 6023/08: Identifikácia, analýza, návrh a deskripcia aktivít celoživotného vzdelávania pre učiteľov základných a stredných škôl v oblasti vzdelávania žiakov a študentov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Kontaktná adresa

Mgr. Andrea Surová
Doc. PaedDr. Darina Tarcsiová, PhD.
Katedra špeciálnej pedagogiky
Račianska 59
813 34 Bratislava
e-mail: darina.tarcsiova@fedu.uniba.sk